

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

27 МАЙ 2010 г.

УВАЖАЕМИ УЧЕНИЦИ,

Тестът съдържа 25 задачи по български език и литература.

Задачите са два вида: със структуриран отговор с четири възможности за отговор, от които само един е верният, и с отворен отговор.

Отговорите отбелязвайте със син цвят на химикалката в листа за отговори. Можете да работите и върху тестовата книжка, но напомняме, че листът за отговори е официалният документ, който ще се оценява. Поради това е задължително верните според Вас отговори да отбелязвате внимателно в листа за отговори.

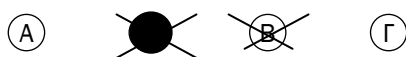
За да отбележите своя отговор, срещу номера на съответната задача зачертайте със знака **X** буквата на избрания от Вас отговор.

Например:

Ако след това прецените, че първоначалният Ви отговор не е верен, запълнете кръгчето с грешния отговор и зачертайте със знака **X** буквата на друг отговор, който приемате за верен.

Например:

За всяка от задачите с отворен отговор в листа за отговори е оставено празно място. Използвайте това място, за да запишете своя отговор.

Ако след това прецените, че записаният отворен отговор не е верен, задраскайте го с хоризонтална черта и запишете над него отговора, който според Вас е правилен.

Запомнете! Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, чиято буква е зачертана със знака X. За всяка задача трябва да е отбелязан не повече от един действителен отговор.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Въпроси с избираем отговор

Прочетете текста и разгледайте таблицата, за да изпълните задачи от 1. до 4. включително.

Скъпоценните камъни се оценяват по красотата и по прецизността на обработката, затова външният вид е най-важното им качество. Една от характеристиките, които правят камъка красив или желан, е неговият цвят.

Аметистът е вид кварц. При продължително излагане на слънчева светлина постепенно губи цвета си. Използва се в бижутерията и е класиран в разред полускъпоценни камъни.

Рубинът е скъпоценен камък, чието оцветяване се дължи преди всичко на следите от хром. Според древните поверия рубинът е камък на живота, който защитава и от чума.

Името на сапфира произлиза от гръцката дума, назоваваща неговия цвят. Тези камъни много често се използват за украса на корони. Смятало се, че сапфирът символизира властта, верността и скромността, а през Средновековието го наричали „епископ на камъните“, тъй като вярвали, че олицетворява висшите духовни ценности.

Скъпоценни и полускъпоценни камъни

Цвят	Прозрачни камъни	Непрозрачни камъни
Безцветни или бели	диамант, топаз, планински кристал	бисер, опал
Черни		ахат, оникс
Червени	рубин	
Виолетови	аметист	
Сини и светлосини	сапфир	тюркоаз
Зелени	изумруд	нефрит
Жълти или оранжеви		кехлибар

1. Кое твърдение е вярно за връзката между текста и таблицата?

- А) И таблицата, и текстът съдържат една и съща информация.
- Б) Няма връзка между информацията в текста и в таблицата.
- В) Информацията от таблицата допълва информацията от текста.
- Г) Таблицата изцяло илюстрира съдържанието на текста.

2. Кое твърдение е вярно, като се има предвид информацията от текста и от таблицата?

- А) Рубинът е прозрачен полускъпоценен камък.
- Б) Аметистът е полускъпоценен камък с виолетов цвят.
- В) Топазът е един от непрозрачните камъни.
- Г) Кехлибарът е безцветен като планинския кристал.

3. В кой ред всички скъпоценни камъни са посочени в таблицата, но НЕ се споменават в текста?

- А) диамант, топаз, сапфир
- Б) кехлибар, нефрит, рубин
- В) опал, тюркоаз, аметист
- Г) изумруд, оникс, бисер

4. Допълнете твърдението, като имате предвид информацията от таблицата.

Името на сапфира произлиза от гръцката дума, назоваваща ..... цвят.

- А) червения
- Б) зеления
- В) синия
- Г) жълтия

5. Кое от изреченията е сложно съставно изречение с подчинено допълнително изречение?

- А) Вярваше в народната мъдрост, че денят се познава по сутринта.
- Б) Закъснях за училище, защото дълго чаках автобуса на спирката.
- В) От пресата научих, че гостуването на известната група се отлага.
- Г) За да участват в конкурса, учениците трябва да напишат реферат.

6. Какъв е видът на подчиненото изречение?

Забранено е да се говори с шофьора по време на пътуването.

- А) подчинено определително изречение
- Б) подчинено допълнително изречение
- В) подчинено обстоятелствено изречение
- Г) подчинено подложно изречение

7. Кое твърдение е вярно за изречението?

Знаех, че ще ме приюти, и му бях благодарен.

- А) Запетаята пред съюза *и* отделя подчиненото изречение в сложното смесено изречение.
- Б) Запетаята пред съюза *и* свързва главните изречения в сложното смесено изречение.
- В) Запетаята пред съюза *и* отделя еднородни части в сложното смесено изречение.
- Г) Запетаята пред съюза *и* отделя двете подчинени изречения в сложното смесено изречение.

8. В кое изречение подчертаният глагол е от свършен вид?

- А) Престанах да вярвам в чудеса.
- Б) Започнах да работя здраво.
- В) Продължих да тренирам усилено.
- Г) Искам да кажа цялата истина.

9. В кое изречение глаголните форми са в условно наклонение?

- А) Не давайте подкрепа на глупеца!
- Б) Ужасена от писъка, жената тичаше насам-натам.
- В) На заека му омръзнало да студува.
- Г) Бих пил вода и от планински извор.

10. Кое от посочените фразеологични словосъчетания означава *небрежно*?

- А) през куп за грош
- Б) от игла до конец
- В) на куково лято
- Г) като по ноти

11. Коя от подчертаните думи е употребена неуместно в изречението?

В одата А) „Опълченците на Шипка” Иван Вазов изобразява Б) хиперболизирано В) и грациозно Г) битката при Орлово гнездо.

12. С коя от думите може да се замени подчертаната дума, без да се промени смисълът на изречението?

Димитър добре се би в легията, но бе вироглав, не зачиташе реда. (Ст. Дичев „За свободата”)

- А) свиреп
- Б) своенравен
- В) своеобразен
- Г) срамежлив

13. Какъв е жанрът на творбата „Заточеници” от Пейо Яворов?

- А) ода
- Б) балада
- В) елегия
- Г) басня

14. Кое от посочените словосъчетания разкрива идеала на Ботевия лирически герой от стихотворението „На прощаване в 1868 г.”?

- А) „немили, клети, недраги”
- Б) „тиха бяла Дунава”
- В) „за правда и за свобода”
- Г) „по скали и по орляци”

15. В коя част от композицията на разказа „Една българка” са представени оценката на баба Илийца за стореното от нея и житейската съдба на внучето ѝ?

- А) в експозицията
- Б) в завръзката
- В) в кулминацията
- Г) в епилога

16. Кой от цитатите НЕ се отнася до образа на Странджата от повестта „Немили-недраги”?

- А) „... само кашляше упорито и пъшкаше...”
- Б) „... най-снажен, дълголик, сух, жълт...”
- В) „... един великан, който държеше висок червен байрак...”
- Г) „... висок мъж... с лукави, дръзки очи...”

17. Посочете НЕВЯРНОТО твърдение:

И двете творби на Иван Вазов – „Опълченците на Шипка” и „Една българка” –

- А) възхваляват достойния избор в робското време
- Б) внушават, че герои са само онези, които се борят с оръжие в ръка
- В) представят героичното човешко поведение
- Г) разкриват величието на българския национален характер

18. Каква представа за Алековия герой Бай Ганьо създава изразът *хем се кръсти, хем се усмихва*?

- А) набожен и весел
- Б) лицемерен и нахален
- В) притеснен и щастлив
- Г) смирен и благодарен

Въпроси с отворен отговор

19. Попълнете таблицата, като в първата колона запишете буквата, с която е означено фразеологичното словосъчетание, а срещу него във втората колона – цифрата, която посочва значението му.

А) <i>стъпквам в калта</i>	1) <i>харесва ми</i>
Б) <i>лови ми окоето</i>	2) <i>унижавам</i>
В) <i>на две крачки</i>	3) <i>навсякъде</i>
Г) <i>под път и над път</i>	4) <i>съвсем наблизо</i>

20. Преобразувайте пряката реч в изречението в непряка, като спазите правилата за пунктуационно оформяне и запазете основното глаголно време.

– ... Какво търсиш тука, Илийце? – попита напрано калугерът.

21. Запишете вида на изречението по състав *Който сее ветрове, ще жъне бури*.

22. Препишете текста, като редактирате допуснатите правописни и пунктуационни грешки, както и грешките в членуването.

Учените получавът сведения за пра историческият живот и от останките на от давна омрели разтения и животни. Изучавайки такива вкъменелости изследователите се стремят да научат повече и за динозавърите които са изчезнали преди 65 милиона години.

23. Попълнете таблицата, като в първата колона запишете буквата, а във втората – името на твореца, за когото се отнасят съответните биографични факти.

- А. *Роден в Калофер, първи син на възрожденския книжовник и учител Ботьо Петков.*
- Б. *Съдия и прокурор в София, основоположник на българския туризъм, страстен пътешественик.*
- В. *Най-малкият син на известен възрожденски поет и общественик, от когото наследява интереса към фолклора.*
- Г. *Първият български професионален писател, роден в Сопот.*

24. Попълнете таблицата, като в първата колона запишете буквата, с която е означено заглавието на всяка творба, а във втората – съответния ѝ жанр.

- А) „Една българка”
- Б) „Заточеници”
- В) „Неразделни”
- Г) „Българският език”

25. Запишете в 2-3 изречения внушенията на израза *будна кръчма*, употребен в I глава на повестта „Немили-недраги”.